

STORTINGET

Innst. 354 L

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 80 L (2023–2024)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i rettsgebyrloven (justering av multiplikator for forliksklage og forkynning av betalingsoppmoding)

Til Stortinget

Sammendrag

Hovedinnholdet i proposisjonen

Justis- og beredskapsdepartementet fremjar i proposisjonen forslag til endringer i lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr (rettsgebyrlova). Endringane gjeld justering av multiplikator for handsaming av saker i forliksrådet og forkynning av betalingsoppmoding (konkursvarsel) etter lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkurslova) § 63. Forslaga skal sikre at gebyra svarar til dei gjennomsnittlege kostnadane staten har ved å produsere dei aktuelle tenestene (sjølvkost).

Gebyra er knytt til rettsgebyret (R). Rettsgebyret er eit grunngebyr som dannar utgangspunkt for utrekning av betaling for visse offentlege tenester. Gebyret som betalast for tenestene, er sett saman av grunngebyret og ein multiplikator. Rettsgebyret er i Prop. 1 S (2023–2024) for Justis- og beredskapsdepartementet fastsett til 1 277 kroner frå 1. januar 2024, jf. forskrift 15. februar 1983 nr. 86 etter rettsgebyrlova m.m. (rettsgebyrforskriften) § 2-1.

Departementet foreslo i Prop. 1 S (2023–2024) å oppjustere gebyra for handsaming av ei sak i forliksrådet og forkynning av betalingsoppmoding til

sjølvkost sidan dei var prisa for lågt. Fastsetjing av nye multiplikatorar for desse tenestene må sjåast i samanheng med Stortingets budsjettvedtak for 2024.

Departementet foreslår å endre gebyret for handsaming av ei sak i forliksrådet etter rettsgebyrlova § 7 fyrste ledd frå 1,1 R til 1,54 R (1 966,58 kroner). Vidare foreslår departementet at gebyret for forkynning av betalingsoppmoding etter rettsgebyrlova § 25 fyrste ledd andre punktum vert endra frå 0,4 R til 0,5 R (638,50 kroner). I tillegg foreslår departementet å rette ein inkurie i rettsgebyrlova § 10 fyrste ledd nr. 6. Det vert foreslått at lovendringane tek til å gjelde frå 1. juli 2024.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ragnhild Male Hartviksen, Odd Harald Hovland og Hadia Tajik, fra Høyre, Ingunn Foss og Sveinung Stensland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen og lederen Helge André Njåstad, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre, Ingvild Wettrhus Thorsvik, viser til at gebyret for forliksklage og gebyret for forkynnelse av betalingsoppfordring etter konkursloven § 63 er knyttet til rettsgebyret (R) og beregnes utfra fastsatte multiplikatorer.

Komiteen viser til proposisjonen der regjeringen, i tråd med Stortingets budsjettvedtak for 2024, foreslår å justere multiplikatorene, slik at gebyrene tilsvarer de gjennomsnittlige kostnadene staten har ved å produsere de aktuelle tjenestene i tråd med prinsippet om

selvkost. Begge multiplikatorene har vært uendret siden 1. januar 2022.

Komiteen viser til at det i proposisjonen også er foreslått en retting i rettsgebyrloven § 10 første ledd nr. 6 for å bringe ordlyden i samsvar med gjeldende rett, jf. husstandsfelleskapsloven § 3 a, slik at gebyrfritaket omfatter samboere og tidligere samboere.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at regjeringen har fremmet forslag om å øke rettsgebyrene for forliksklage. Disse medlemmer er enige med høringsinstansene som mener at 44 pst. er en for stor økning, som kan føre til at færre tar sine saker til forliksrådet. Dette må også sees i lys av at inkassobransjen i 2020 ble pålagt å halvere sine salær.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at rettsgebyrets økning er på nivå med konsumprisindeksen.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre understreker at alle skal ha lik tilgang til rettssystemet. Disse medlemmer er derfor prinsipielt skeptiske til økningen. I likhet med Finans Norge, Finansforbundet, Oslo forliksråd, Rettspolitisk forening og Jussbuss frykter disse medlemmer at de foreslåtte endringene vil gjøre at mange lar være å hevde sin rett fordi det er for økonomisk kostbart. Disse medlemmer er skeptiske til at satsen gradvis økes til 1,54 ganger rettsgebyret. Dette er en sum tilsvarende 1 966 kroner. For noen er det nok til å skape en barriere, mens for andre er det knapt merkbart. Disse medlemmer mener at grunnlaget for fritak for rettsgebyret er for snevert, og mener dette burde vært utvidet. Disse medlemmer ser behovet for å finansiere ordningen for inneværende år og at dagens system bygger på et slikt system, men mener selv med en justering av dagens sats at det er behov for en grundigere vurdering av ordningen.

Disse medlemmer viser til at retten til en rettfærdig rettergang er en rettighet som følger av blant annet EMK artikkel 6. Når gebyrer blir en barriere for mennesker som er økonomisk vanskeligstilte, bidrar det til å svekke tilgangen til rettssystemet. Det er derfor problematisk at departementet ikke i tilstrekkelig grad har vurdert andre hensyn enn finansiering av tjenesten. Det bør foretas en grundig vurdering av hvilke konsekvenser dette har for partene som er involvert i en sak i forliksrådet.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om det er behov for unntak for rettsgebyret for økonomisk vanskeligstilte personer og vurdere om å legge prinsippet om

selvkost vilkårsløst til grunn er i samsvar med retten til rettfærdig rettergang etter EMK artikkel 6.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre at rettsgebyrets økning er på nivå med konsumprisindeksen.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen vurdere om det er behov for unntak for rettsgebyret for økonomisk vanskeligstilte personer og vurdere om å legge prinsippet om selvkost vilkårsløst til grunn er i samsvar med retten til rettfærdig rettergang etter EMK artikkel 6.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i rettsgebyrloven (justering av multiplikator for forliksklage og forkynning av betalingsoppmøding)

I

I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr vert det gjort følgjande endringar:

§ 7 fyrste ledd fyrste punktum skal lyde:

For behandling av en sak ved forliksrådet betales 1,54 ganger rettsgebyret selv om forliksklagen senere blir trukket tilbake eller avvist.

§ 10 fyrste ledd nr. 6 skal lyde:

6. sak mellom *ektefolk, fraskilte, samboere eller tidligere samboere* om opphevelse av formuesfelleskap, formuens fordeling, pensjon, bruksrett til løsøre og fast eiendom og om lignende økonomiske forhold,

§ 25 fyrste ledd andre punktum skal lyde:

For forkynnelse av betalingsoppfordring etter *konkursloven § 63* betales likevel 0,5 ganger rettsgebyret.

II

1. Lova tek til å gjelde frå 1. juli 2024.
2. Lova gjeld for forliksklager og krav om forkynning av betalingsoppmodning som er sendt etter at lova har tatt til å gjelde.

Oslo, i justiskomiteen, den 28. mai 2024

Helge André Njåstad

leder

Else Marie Rødby

ordfører

